

Le antèrviste dël nemis ëd la patria

IJ VENET CH'A BOGIO: LA LENGHA ANT IJ SACHET ÈD PLASTICA

Se nojàutri d'Assion Piemontèisa i fusso normaj, a Natal i scrivërio na bela poesìota, con j'angej ch'a canto (a canto sempe, j'angej, parèj dij napoli) e ij bèrgé ch'a marcio sota la fiòca e a rijo (cò ch'a-i sia da rije gnun a lo sa). Ma, për contra, i soma un pòch mat; parèj, dal nemis ëd la patria a Natal iv ciupe gnun angel e gnun bèrgé, ma n'antèrvista. N'antèrvista a rësguard dij sachet ëd plastica. Miraco quaidun a l'è ancorzusse che 'l nemis ëd la patria a l'ha nen tanti amis fra ij piemontèisista. Disoma che ij piemontèisista al nemis ëd la patria a j' van na frisa streit. Al nemis ëd la patria, che a l'è pi vej che tuti, ij piemontèisista a jë smiyo vej, o giovo nassù vej e antrapà an rate da quat sòld. Miraco quaidun a s'arcòrda ch'i l'oma sempe sostnù che travajé për ël piemontèis a veul di "vive" an piemontèis e dovré ël piemontèis ant la vita ëd tuti ij di. E miraco quaidun a l'ha fin-a notà 'dcò ch'as peul nen disse che ij piemontèisista, e ij piemontèis, a l'abio dane tròp da ment. I seguitoma a sente e arseive an nòsta fiamenga redassion grassiose landre ansima a la manera giusta dë scrive "ratavolòira" e ansima a lòn ch'a disia Monsù Isler. Gnente da

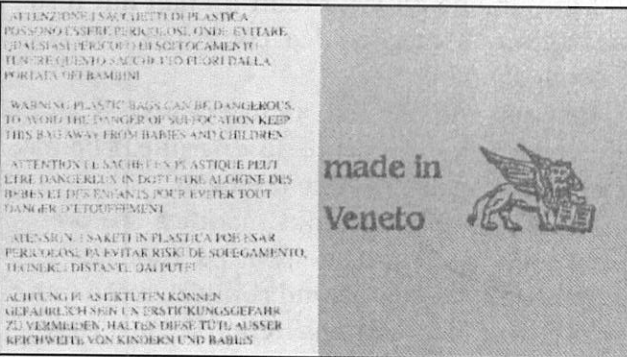
feje: ij piemontèisista a s'amuso parèj. E antlora an fa piasì che quaidun a fasa soa cita bataja për la lenga local an manera sempia, senza ciadej, an manera ch'an piassèria podèj ciamé "piemontèisa". Mach ch'i podoma nen ciamela parèj, an essend ch'a lo fa an Venet e për la lenga veneta. La "Futurplastic s.n.c." (<http://www.futurplastic.com>) ëd Fossò (Venessia) dal 1979 a fa lòn che tuti a ciamo ij "sachet ëd plastica", nen coj ch'av dan ant ij negòssi e che peuj i deuvre për buteje lè mnis andrinta, ma coj ch'i treuve an mica sòrta 'd ròba (e che peuj miraco i deuvre ëdcò lor për lè mnis); a fa lòn che smija ch'as debia ciamé "ambalagi an polietilene për l'andustria" (e parèj i l'ave 'dcò aprendù quaicòs). Donca, la "Futurplastic s.n.c." a fa lòn che për nojàutri a son dij sachet ëd plastica e a jë scriv ansima, coma ch'a veul la lege, ch'a vanta fé atension përchè, se ti 't bute un sachet an testa e peuj it lo sare, it vade a l'arzigh ëd sofoché; l'istess, pensé mach, le masnà (che coma tuti a san a passo sò temp a lese le tichette). Tut sossì sempe përchè, coma i l'oma mostave soens, lè stat a veul fé nòsta bin e, an essend che nojàutri i

soma fòj o criminaj (o, magari, fòj e criminaj ansema), as pija 'l sagrin ëd guernene. Comsèssia, ij padron ëd la "Futurplastic" (sinch frej fra ij 24 e ij 32 agn) a scrivo ansima a sò sachet lòn ch'a-j diso dë scrive. Mach che, coma ch'i peule vèdde an sla fòto, a lo fa an italian, fransèis, anglèis, tedesch e... an venet. E adess scoté mach lòn che un ëd lor, Patrich Riondato, a l'ha dime. D.: Monsù Riondato, quand ch'a l'è ch'i l'ave pensà d'è scrive an venet, e përchè? R.: Nòsta inissiativa a l'è partia tre agn andarera, e a nass da na considerassion sempia sempia: bele al di d'ancheuj, ël venet a l'è la lenga pi spantià ambelessì. Un sondagi a l'ha dëscovert che pi dël 60% dij Venet a l'ha pi car dovré soa lenga, e tut sossì bele dòp 150 agn ëd colonialism italian. Nòsta asienda a l'ha apré 800 client an tuta la Padania, ma dzortut an Venet. An ësmitava mach lògich ch'i dovèisso buté tacà a le lenghe forestere ëdcò la lenga ëd la pi part dij nòsti client. D.: A l'èla vòsta decision gropà a 'n vòst angagg politich particular? R.: As capiss che l'inissiativa a l'è stàita anfluensà da nòste convinsion politiche, ma 'dcò mach dal bon

sens. An ësmitava fin-a dròlo ch'i l'aveisso nen pensaje prima. D.: I l'ave nen por che Vòsta inissiativa a peula esse pijà për "n'afé politich", pi che coltural e a peula fé 'd dani al bon nòm ëd vòsta asienda? R.: Sì, l'arzigh a-i era, ma, a la bon-a fin, i soma d'antrapreneur e i soma venet... e i l'oma falo l'istess. Èl temp a l'ha dane rason, contut che na frisa 'd por i l'aveisso, dzortut quand ch'i l'oma ncaminà... D.: Cole ch'a son estàite le reassion dij vòsti client? R.: A son estàite squasi sempe positive. A l'era anportant fé capì coma ch'a fussa nen n'inissiativa politica. I l'avo pensà che 'n pòch d' "alergia" a sarìa staje, e për contra... D.: Vòsta asienda a travaja nen con ël "pùblich", e donca i l'ave nen dabzogn ëd feve pubblissità, ad esempi con ëd panej an sle strà. Ma i l'ave pensà a àltre manere 'd dovré 'l venet ant l'asienda? I sai nen, ant lòn ch'i deve a vòsti client, ij "gadgets"? R.: An nòsta asienda as parla venet, lòn as capiss, e as parla venet da sempe. Ant j'ùltim ani almen na part ëd nòste comunicassion interne a son ëscrivùe 'dcò lor an venet. I soma ancamin a pensé a 'd nuove inissiative. Dzortut, i voroma fesse conòsse coma n'asienda veneta al 100%, e sòn anans ëd tut coma na garantisia 'd qualità, e peuj për nòsta sodisfassion. D.: I conòsse àltre inissiative parèj an Venet? A-i son àutri antrapreneur venet ch'a l'han decidù d' "esponse" com'i l'ave fàit vojàutri? R.: L'ùltim cas antessant a l'è, pensé mach, col ëd la multinassional ëd la bira "Sans Souci". St'istà a l'han fàit na campagna pubblissitaria nassional con lè "slògan" "Mach ël nòm a l'è foresté". An Venet a l'era... an venet: "Solo el nome xe foresto". E se a l'ha falo na multinassional... Al di d'ancheuj, coste inissiative a son ròba 'd tuti ij di, an sla stampa e 'dcò a la radio e a la television; a-i é 'n nòst concorent ch'a sponsorisa na trasmissione a na radio local e a fa sò "spot" an venet. An coste sman-e na gròssa banca a l'ha ancaminà a smon-e un neuv cont corent ëspectral për ij giovo, e a l'ha falo conòsse con na pubblissità an lenga veneta. E peuj, coma ch'i dirai pi anans, ambelessì i seguitoma a dovré nòsta lenga,

e as ved ch'a son ancorzussne 'dcò coj ch'a fan le campagne 'd pubblissità e ij responsaj dël marketing. Ancheuj a-i é na gròssa part ëd la popolassion ch'a l'è sensibil a sti discors sì, e tut sòn a fa an manera ch'a sia 'dcò util bogesse parèj an sël mèrcà, 'dcò dèdlà dle ideje politiche. D.: E për lòn ch'a rësguarda le associassion ch'a travajo për la tua dla lenga veneta? Tuti a san che 'l debà ans la grafia dël venet a l'è nen finì... R.: A l'han vardà a nòsta inissiativa an manera positiva. Për la question ëd la grafia i l'oma dovrà nòsta esperiensa 'd tuti ij di, ma 'dcò 'l travaj lenghistic, motobin ativ

dzortut për la varietà padovan-a. An essend che cost a l'è nen un moment dij pi bej për minca politica ch'a l'abìa 'l but ëd la libertà, an ësmita anportant savèj ch'as peul ancora spantié nòste ideje, e miraco fin-a an manera pi vajanta. Ma i l'avroma vagnà, o i saroma ancamin a vagné, nòsta bataja për la tua dle lenghe e dle colture locaj mach ël di che coste inissiative a riveran a esse "normaj", ròba da tuti ij di e a chitèran d'esse novità 'n pòch dròle, da parlene ant n'antèrvista. An conclusion: ch'i l'abio da tramudé an Venet, për fesse scoté? Passevla bin. Mauro Tosco mauro.tosco@libero.it

A L'É TORNA NATAL

A l'è torna Natal për un mond ch'as dësabela, për ëd gent ch'as rabela vers n'avni sempe ugual.

A sarà tòst Natal an slè rochere afoà, ant le cròte scavà 'ndoa a l'è cacì 'l mal.

E a cala 'l Natal an slè tante bataje dle milen-e 'd maraje ch'a vèddran nen Natal!

A cala chet an sla rusò ch'a 'ncimenta coj mòrt col ghignon gram e fòrt dij drocheri ch'a brusò.

A chit-rà mai ès mal? Ant ël sombr pi afros a-i é 'n gich ch'a bërlus... a l'è torna Natal!

Beppe Burzio (november 2001)

Èl Natal cristian e consumista: bon aptit!

teatro Monteròsa

la gofaria con echilibri. Autèr pèrsonagi bin marcà: ël dottor Dulcamara, "Miles gloriosus" ëd Plaut. Donizetti a arcòr ambelessì a n'avension ëd ton pi che 'ndvinà. La musica a sautèrla, a bërlus fra seriosità e schers coma 'n fesch ësòss ëd vita vagabonda d'un ciarlatan ambulante.

Sergi Benzi, veteran an costa part, con na còmica, ma mzurà, sernia 'd gest carateristich dël pèrsonagi ch'as cherd anportant, a l'ha otnù un sucess pèrsonal pi che merità. I l'avo già apressià l'artista an d'altre recite, coma 'l Cont ëd Monteron ant ël Rigolet, Lòrd Rico, malfidà frel ëd Lussia, e 'l crudel baron Scarpia an Tòsca.

I savoma bin vaire ch'a l'è malfé antèrpreté part tant diferente an dasandie a ogni-dun-a le giuste carateristiche. Un critic ch'avo-sà a l'ha dicarà, ant na frësca antèrvista al Piccolo Regio Puccini, che la vos a basta nen: a vanta intré ant ël pèrsonagi an manera total. N'elògi pien d'amirassion a va al Còro

Lirich, dedicà al nen dësmentià Maestro Braggio e dirigiù da la pi che sensibil magistra Elsa Oddone. La campagninòta Gianètta a l'ha completà l'ansema con la grassia 'd Chica Okura. Èl magister Cognazzo a l'ha, coma sempe, savù cheuje lè spirit ëd l'òpera, tan con le nòte gioiose che con cole malincòniche o satie 'd candia dësperassion. Soa art, ëd vire discreta e 'd vire s-cionfanta, a l'ha savù comeuve ancor na vira 'l pùblich ch'a l'ha, giustament, premialo con un batiman pi che longh e carità d'entusiasmi. A Sergi Beano, a soa regia dignitosa e savanta ch'a sa deje fin-a a le comparse n'ardiment ësponant an ij moviment, i anovoma nòsta amirassion ch'a j'è dovù 'dcò për sò amor anvers a la lirica e për sò rispet anvers al genio creativ che, a Donizetti, a l'era costaje tant an termo 'd salute e 'd soferense fin-a a portelo a la mòrt, anans ëd sò temp.

Rossana

"CONFRERIA DÈL LAMBEL" DONT IJ BUT A SON COJ